

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Foia apare
Să

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește șoala
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”

Foai bisericească-politică

XX.

Blaj, 1 Ianuarie 1910.

Numărul 1

Fondul cultural.

Ne este încă proaspet în memorie marele sinod arhidiecezan; mare, nu prin durata timpului, ci prin faptele și deciziunile de însemnatate istorică ce s'au adus.

Și între multele chestiuni importante, mi s'ar părea de cea mai mare însemnatate chestia școlilor și în special fondul cultural. O idee mai salutară pentru salvarea școlilor nici că s'ar putea. Și acum să ne gândim cu toată serioșitatea la adunarea acestui fond, care se contemplează în suma de 1.000.000 c.

Și cum ceasul al 12-lea a sunat să ne punem pe lucru. Ideea e salutară, scopul e sfânt, deviza să ne fie augmentarea pe orice cale și cu ori ce mijloace a acestui fond. Aici vorbele ori cât de înțelepte puțin ajută, faptele trebuie să vorbească. Toți cei chemați să fie apostolii și propagatorii acestui fond, și cu orice ocaziune binevenită să facem propagandă pentru ideea mântuitoare: Și dacă suntem adevărați apostoli, să ne facem înși-ne membrii, să cercăm să câștigăm pe alții,

și să cercăm ca prin orice mijloace permise să adunăm bani.

Și între alte multe mijloace mi s'ar părea binevenite și următoarele: Să apelăm la spiritul de jertfă al arhierilor și mecenajilor noștri, și precum scrie un prieten, la foștii stipendiști. Să apelăm și la frații de preste munți.

Rescumpărarea felicitărilor de anul nou, și orice rescumpărare, să se facă în favorul acestui fond. M. On. Direcțiuni a tuturor institutelor rom. de credit sunt rugate să se facă membrii fondului, și P. T. membrii din direcțiuni sunt rugați să stăruie, ca din suma destinată pentru scopuri filantropice, locul prim să-l aibă totdeauna fondul cultural.

În modul acesta vor câștiga și instituturile respective încrederea poporului român, lucrând în două direcțiuni pentru propășirea materială și morală a acestui popor.

Să se facă colecte cu orice ocaziuni binevenite.

Fiecare preot, explicând poporului în biserică importanța acestui fond, averea comună a tuturor, să facă colectă în biserică în sărbăto-

rile Nașterii Domnului, Anul nou, Botezul Domnului, și în toate Duminicile din luna lui Ianuarie pentru augmentarea acestui fond. Și cum românul e darnic, nu se va retrage de a contribui. Baniile colectate să se trimită la administrația centrală capitulară.

Dacă noi în o însuflețire am colectat în bisericile noastre din arhidieceză pentru cei păgubiți de cutrămur în Messina și Reggio di Calabria suma considerabilă de 6162 cor. 40 fil. pentrue să nu facem acest lucru bun și ușor de realizat, când e vorbă să ne salvăm noi pe noi, frați pe frați. Deci să ne ținem de o datorință sfântă a face această colectă, cu atât mai vărtos că și deciziunile sinodului arhidiecezan prevăd așa ceva.

„Altcum fiecărui contribuent îi stă în voie să contribuie și mai mult ori și mai puțin de 25 cor. pe an.”

Să arătăm, nu știm să lucrăm și din dragoste, nu numai la poruncă.

Foloasele acestei colecte ar fi mai multe. Fondul va fi o avere comună a tuturor, căci toți am contribuit la augmentarea lui.

FOIȚĂ.

— La moartea lui Nonuț. —

Povestire originală a „Unirii”.

Să îndurat Dumnezeu de la odihnit pe Nonuț într-o Vineri seara, când vânturile din sat se auzeau în copierul de șindhie pentru a răsună de cântec. Pentru mulți oameni să lumesc astă viață morții trebuie să fie o mare înfruntare. Până când ești sănătos și în viață, și în urmă noaptea, ori în ziua următoare vine sfântul soțan și-ți spune că trebuie să mergi la baie dă-mărușă de trei ori. Nonuț de vre-o trei zile nu se mai scula din norocul acesta. Săbînle

menii se opriau în drum la țipetele lui, clătinau din cap și ziceau „Măi, săracul

Nonuț, că nu se îndură Dumnezeu să-l mai ușureze”.

Dar iată că într-o Vineri seara Dumnezeu s'a îndurat și i-a alinat durerile.

Și acum stă, întins pe laviță, cu obrazii vineți, subțiri, cu ochii întredeschși, ca și când ar vrea să mai cerceteze și acum de nu vine de'undeva monstrul cu ghiarele de oțel să i-se vâre în măruntaie. Stă însă neclintit, și nu-i mai pasă de nimic. Bătrâna, mă-sa, îi închide mai bine pleoapele, și acum Nonuț pare un suveran adormit în liniște adâncă. Ca și când ar ști că-i stau de pază nenumarate garde, cari nu lasă pe nimeni să se apropie de chipul lui, ridicat deodată prin tana morții la demnitate împărătească.

Bătrână-sa Samfira, e trecută de optzeci de ani, și-a zăcut de bătrânețe mulți ani în pat, dar când a simțit că Nonuț se duce, o putere nouă — puterea desnădejdiei, — i-s'a strecurat prin vinele groase, bătrâne, și Samfira s'a sculat din pat să-și plângă ficio-rul. Nonuț n-a fost însurat niciodată. Trecuse și el de cincizeci de ani, dar nu i-a

dat nici odată prin gând să se însoare. Asemenea și soru-sa Maria era fată bătrână. Nonuț și cu Maria de multeori și-au făcut socoteala de unde să iee banii pentru înmormântarea bătrânilor. Și iată că a fost să fie altfel. Bătrâna a rămas — numai oase legate slab deolaltă și învălitate în pele galbenă — și s'a dus Nonuț care mai putea câștiga ceva la casă.

Moartea lui Nonuț n'a făcut nici o impresie în sat. Clopotele s'au tras puțin, ca după oamenii săraci.

„Cine a murit? — Întrebau unii.

— Zice că Nonuț.

— Dumnezeu să-l ierte.”

Și-atât! Nici tu istorii despre viața lui, nici vorbe despre înmormântarea lui, nici o amintire despre cei rămași în urma lui. Nu de mult murise un bogat, și tot satul și-a pierdut cumpătul. Munca încetase aproape de tot, și oamenii se adunau pâlcuiri-pâlcuiri și nu mai isprăveau poveștile. Acum, nici atât s'von, ca la perirea unui cal mâncat de ham.

În forma aceasta vor contribui după puteri și aceia cari nu se pot face membrii cu suma de 500 cor. Și făcând colectă se va face cu o cale și o propagandă mai extinsă fiind în curat întreg publicul românesc cu însemnătatea acestui fond. La un eventual congres mixt ar fi oarecum pregătiți, și fiind de altă parte fondul conceput ar fi un mijloc de îmbărbătare ca să pășim înainte.

Preoții ne putem face ușor membrii la fond. Să ne obligăm, că vom servi 25 sfinte liturgii în fiecare an în favorul acestui fond.

Mult Onorata Redacțiune a „Unirii” a avut amabilitatea și bunăvoința și a publicat gratis diverse anunțuri, dări de seamă lungi cu tot spațiul scump etc. și ar fi recompensată pentru acele servicii, dacă pe viitor când se cere publicarea cutărui anunț sau dări de seamă, s'ar trimite ceva în timbre (cel puțin 1 cor.) și pentru augmentarea acestui fond. Oăci

„Picurii cu micul strop

„Fac al mărilor potop”

În modul acesta multe școli pierdute, vorbesc din experiență, vor învia.

Și dacă aceste le vom realiza, atunci nu vom lucra ca și cucul, care își depune ouăle în cuibul altor pasări ca să le clocească, nici nu

va mai trebui să vedem puii de rață crescuți de vitrega mama.

Cei ce au urechi de auzit, să audă! Dacă nici acum nu ne vom satisface datorința, dacă nici pentru mântuirea școlilor noastre nu vom ști face nimica, atunci puțină nădejde mai este, că va putea ceva să ne miște și entuziasmeze. Pierirea noastră, va urma din noi.

Nicolae Platon

preot gr. cat.

Constituțiunea turcească și aspirațiunile Românilor Macedoneni.

București 9/12 Dec. 1909.

Prin precedentele mele articole publicate în stimatul ziar „Unirea”, am adus la cunoștința cetitorilor nelegiuitele persecuțiuni, ce îndură frații noștri din imperiul Otoman, din partea clerului fanariot; și am emis părerea mea personală, că mijlocul cel mai bun, de a ne scăpa odată pentru totdeauna de oblăduirea anticreștină a Patriarhiei grecești din Constantinopol, ce se intitulază ecumenică, este de a rupe cu desăvârșire legăturile noastre spirituale și a ne îndrepta privirile spre biserică din Roma, singura care ne poate asigura un viitor național, în mijlocul atâtor popoare eterogene, de care suntem impresurați și cu ale căror aspirațiuni, noi Români, fiind de rasa latina, nu ne putem acomoda.

Unii din frații mei însă, cari nu văd mai departe pericolul ce ne poate amenința șuvoiul slav, merg cu ideea că, pentru moment ar fi bine a ne încorpora cu biserica

slavă, recunoscând de șef pe Exarhul bulgar din Constantinopol.

Această mișcare nu le contestez sentimentele naționale în arderea de a ne vedea odată emancipați de greci, înconștiențându-se că ne aruncă în brațele slavismului. Tendința aceasta, cu totui eronată, nu e nouă, ea datează cam de mult printre prozelizii slavismului și a fost emisă chiar de unii fruntași din diferitele comunități românești pe timpul mult regretatului nostru conducător Apostol Mărgărit. — Îmi aduc aminte, că o delegațiune românească se prezintă regelui A. Mărgărit cerându-i avizul, de a se adresa Mitropolitului bulgar din Bitolia, spre să-l însușească sub protecțiunea sa în contra intolenței grecești.

Fiind de față și subsemnatul în acele momente de legitimă revoltă a delegațiunii românești, de a rupe ori-ce legătură cu episcopul grec al eparhiei Prespa și Ohrida care nu le toleră a se face serviciul divin în biserică comunală în românește, și a cere recunoașterea Exarhatului bulgaresc; repausatul Apostol Mărgărit, într-altele, le-a spus următoarele memorabile cuvinte: „Noi fraților momentun suntem sugrumați cu o funie putredă, pe care în scurt timp o vom rupe de pe grumazii noștri; în schimb voi căutați a vă arunca în jurul gâtului vostru și al copiilor voștri un odjon și mai resistant. — Nu vedeți, oameni buni, că puterea Arhiepiscopului bulgar crește, iar puterea slavilor zilnic se întărește?”

„Nu judecați puțin că, de că ne-am atașat de biserică slavă, singuri ne dăm legăți în mâna lor, augmentându-le puterea și influența; iar în scurt timp vom avea de luptat cu ei, cari odată fiind stăpâni pe situațiune, vor tăgădui nu numai drepturile noastre legitime, dar și naționalitatea.”

Numai colo sus, în căsuța de bărne de pe deal, bătrâna Samfira plângea liniștită, numai lacrimile-i curgeau pe părâiașele feții sale bătrâne, — plângea plânsul bătrânilor desnădăjduiți. Iar fata Maria stă cu mâinile frânte în poală, și nu știă ce să facă. Trebuia sicriu, trebuiau ceva schimburi pentru mort, trebuia groapă și preot și cantor. A întreat-o pe bătrâna de câteva ori, de unde să ieie bani, dar Samfira nu i-a răspuns nimic. Părea, că nici nu înțelege întrebările, ca un om care a durmit mult, și care trezit, nu mai poate pricepe nimic din lumea aceasta.

Și în odăița cu mortul eră o tăcere adâncă. Singurul lucru viu păreau numai lacrimile bătrâni, cari nu mai conteniau. Și pe când durerea lor n'avea nici un răsunset în inima sătenilor, ei eră menită să rămână între cei patru păreți săraci, înădușită, ucigătoare, — afară vânturile aspre suflau mereu, clătinau frasinii din curte și scuturau frunzele îngălbinite. Pe culmea frasinului se înfăurise o ceață lăptoasă, pe care vântul o resfiră în grabă în toate părțile satului, în ploaie mărunță, înă. În văzduh plumburiul se îndesă tot mai tare, răspândind înfiorări răci.

— „Mi-e frig tu fată” zise într-o vreme bătrâna. Maria luă un pieptar petecit, zmolit și-l puse în spatele Samfirei, care se așeză pe laviță, lângă mort, mângâindu-i fața vântată cu mâna ei uscată.

Pe afară, pe drum, oamenii treceau posomorâți acum, privind schimbarea vremii. Are să vie iarna în grabă, are să vie sărăcia și certele în casă. Se gândiau la toate greutățile vieții lor, dar la Nonuț nu se gândia nimeni.

Dacă le-ar fi spus atunci cineva, că cerul s'a răcit așa și-și trimite stropii mărunți, ca o bură, ca să gelească pe Nonuț cel mort, de care ei nu vreau să știe nimica, i-ar fi ținut de nebun.

Sâmbătă dimineata când a mers preotul să cetească rugăciunea morților, în odăiță eră numai mortul, și un aer acru cerca să iese pe ușa mică. La căpătâi lumina se stinsese, și pe măsuta de lângă mort veghia o păreche de cărți de joc zmolite. De-un cui în părete atârna un calendar, iar ceasul ticăia undeva nevăzut. — Până să-și pună patrafirul, bătrâna răsări de undeva.

— Am fost în vecini, că la noi nu putem face foc și mi-e frig, zise ea tremurându-i barba ascuțită.

— Fata unde ți s'a dus bunică?

— D'apoi iacă, s'a dus să-i vadă de rând lui Nonuț. Eu știam, că are să mă îngroape el pe mine, — de m-ar fi fost mâncat pământul să nu mai fiu. Și Samfira începă iară să verseze lacrimile durerii ei desnădăjduite.

Preotul făcu slujba, stropi mortul cu

apă sfințită și zise: „Dumnezeu să-l ierte și să-l hodiească”.

— „Să-l ierte Dumnezeu, săracul” spuse bătrâna ștergându-și ochii cu măneca largă a cămeșii.

Preotul era tânăr și necunoscător al vieții. Un mort așa de părăsit încă nu văzuse. Și în sufletul lui, în ziua aceea de Sâmbătă, se grămădiră mari furturi de durere, de îndoiala.

Și după multe frământare cu sine, își închipui în urmă și văzu o priveliște nespuse de frumoasă cum stă rezimat cu coatele pe masă. Părea că să pregătește să meargă la înmormântarea lui Nonuț. Își luase ornatele, și se repeți-se odată predica, și eră gata de drum, când auzi în depărtare un șgomot deosebit. Pe drum se ridică un nor întreg de prav, și nu peste mult se deslușă o ceață întregă de călăreți îmbracați în haine negre, lungi, și în urmă o trăsură, care luca în soarele tinăr și în ea un preot cu barba lungă albă, îmbrăcat în ornate scumpe. Unde să meargă ei pe-aici prin sat? se întrebă dânsul. Dar iată că aceia vin ca duși de vânt și se opresc înaintea căsii parohiale. Bătrânul preot se coborî din trăsura scumpă, veni la dânsul și-i zise: „Te pres grăbești cu îngroparea lui Nonuț. Iată ce vin din depărtări mari anume pentru asta. Trebuie să-i fac eu prohodul, tu vino cu mine”.

La aceste sfaturi părintești, delegația a consimțit a nu comite neiertata greșală de a se adresa Mitropolitului bulgar; ci s'a întors oțelită în comună luptă pe căi legale, până când autoritățile imperiale le-a făcut dreptate, de a se ruga lui Dumnezeu în limba românească. — Profetia aceasta a nemuritorului A. Mărgărit s'a realizat, după cum voi avea onoare a le dovedi cititorilor acestui prețios ziar, cu acte extrase din condicta bisericii române sf. Gheorghe din Ohrida.

Această enormă greșală, cu recunoașterea Exarhatului bulgar, s'a experimentat de către Români din Ohrida, încă dela 1872, când noi eram încă la începutul renașterii noastre naționale; iar Bulgarii rău organizați și persecutați de autorități. — În epoca aceea curentul răsboinic al slavilor în contra stăpânirii turcești, luase proporții mari, și în multe regiuni au fost ciocniri sângeroase cu armatele imperiale și populația musulmană, când s'a și declarat războiul din 1877. În aceste timpuri turburi și nesigure, episcopul bulgar deși fusese ales de comunitatea bulgărească, totuși nu putea să-și ocupe scaunul în arhia patriarhiei din Ohrida, fără a fi consacrat cu beratul imperial. — Pe lângă aceasta populațiunea din Ohrida era desbinată pe atunci în două tabere vrășmașe; una din tabere era a naționaliștilor bulgari; iar alta era în contra restabilirii episcopiei bulgărești și menținerea Mitropolitului grec Meletios. În tabăra aceasta din urmă luă parte și cele două suburbii românești foarte populate pe aceea vreme.

Bulgarii naționaliști, ca să-și vadă visul lor realizat, adică alungarea Mitropolitului grec și întronarea episcopului lor, au întins Românilor ramura de maslin, solicitându-le voturile, fără de care era cu neputință să

obțină beratul, de oarece frunzași români: Vanciu Dimoania, Tovi Dimoania, Colea Adam Hristu Coe, Stasi Dafină, Marcu Ghianec, Naum Gologan, Lambi Pasca și alții aveau mare înrăurire pe lângă autoritățile turcești și erau membrii în consistoriul mitropolitan din Ohrida.

Românii din Ohrida, deși recunoștiau de șef bisericesc pe mitropolitul grec, dar fiind toți uniți ca un bloc de granit, au introdus limba românească atât în școli cât și în bisericile lor, fără să întâmpine vre-o împotrivire din partea Mitropolitului grec Meletios.

Această neîmpotrivire din partea lui Meletios se explică în faptul că, era amenințat cu alungarea și fără voia lui era silit să audă în biserică frumoasa limbă românească. — Este știut de toți, că dela începutul înființării școlilor naționale în Macedonia, numai la Ohrida sentimentul național n'a întâmpinat nici o rezistență, ca în alte comune românești. — Curentul național aci s'a dezvoltat foarte repede și în interval de doi ani dela înființarea primei școli naționale de repauzatul Gheorghe Tomara, limba grecească a fost eschisă cu desăvârșire din amândouăle biserici.

Nu tot așa însă s'a întâmplat cu Bulgarii din Ohrida. Intre ei pe aceea vreme era o mare desbinare; o parte din ei erau naționaliști; iar o parte fie din convingere fie din interese personale, îmbrățișau cauza Mitropolitului grec și cu nici un preț nu admiteau introducerea limbii bulgărești în biserici, care la Ohrida sunt în număr de peste zece.

Această neînțelegere dintre Bulgari a durat mult timp și a costat multe vieți, până ce partidul lor național a preponderat celui protionnic. — Cu toate acestea, deși soarta le-a surâs, din cauza evenimentelor

externe, totuși nu puteau merge înainte, fără concursul Românilor. — Pentru acest scop ei au întrebuințat toate mijloacele posibile să atragă de partea lor pe Români în contra Mitropolitului grec. — De data asta au profitat de ocazie, în urma unei neînțelegeri a Românilor cu Mitropolitul în privința unei sume de bani, ce biserica românească sf. Gheorghe avea de primit dela mănăstirea sf. Naum. Pe timpul acela, în Macedonia ne fiind instituțiuni financiare, oamenii își încredințau avutul lor pe la mănăstiri și biserici. Cum biserica noastră românească Sf. Gheorghe dispunea de un fond de 200 lire turcești, episcopul de pe vremuri Tovi Dimoania l-a depus spre fructificare la Mănăstirea Sf. Naum. Cum însă starețul acelei mănăstiri, împreună cu Mitropolitul grec, făcea tot felul de dificultăți la achitarea procentelor, iar capitalul de 200 lire era amenințat, după cum s-a și întâmplat, din cauza aceasta se iviră mari neînțelegeri între Mitropolit și obștea românească și lucrurile ajunseră în fața justiției, unde Români au câștigat procesul, dar banii nici până astăzi nu s'au putut lua, din cauză că fondurile și ecaretele mănăstirii s'au sustras de greci. — Bulgarii profitând din această neînțelegere, și-au luat angajamentul formal, că imediat ce vor pune stăpânire pe mănăstire, vor restitui bisericii românești întregul fond cu procentele legale.

Pe lângă acest angajament s'a mai încheiat un proces-verbal din ambele părți, prin care Români s'au declarat partipani cu partidul național al Bulgarilor, oferind voturile lor pentru episcopul bulgar; iar Bulgarii din partea lor declarau că, nu se vor atinge nici odată de instituțiunile culturale ale Românilor și episcopul lor ca șef al bisericilor din eparhia Ohrida, le va hirotonisi la nevoie preoți și diaconi, cari să slujească numai în limba românească în cele două biserici.

Până au ajuns ei la casa mortului se dusese vestea în tot satul, și bătrâni și tineri grăbiră să vadă minunea asta. Fata rămasă înmărmurită când a văzut atâtea domni străini, și pe preotul cel bătrân, îmbrăcat în ornate așa de scumpe. Tot satul se mira, numai bătrâna Samfira, spunea încet, abia deschizându-și gura: „Așa se cuvine, și Nonuț e om.“

Și s'a început un prohod cum nu se mai pomenise în sat, cum nici preotul nu văzuse încă. Străinii cântau în cor cu glasuri dulci de privighetori, bătrânul cetea ecteniile răsunător, numai când pomenea numele lui Nonuț părea că-i tremură glasul. Și când străpăna bătrânul cu aghiazmă, din busuioac, părea că se desprind nenumărate boabe de mărgăritare, cari se imprăstie peste capetele creștinilor. Sătenii au înghețat de frică, numai bătrâna, care de mult numai trăia cu gândul în lumea asta, se simțea tot mai bine, întinerea parcă-și zicea șoptind: „Așa se cuvine. Și Nonuț a fost om.“

Și abia acum băgară de seamă preotul și sătenii, că Nonuț e așezat într'un sicriu de argint, care luminează ca soarele. Și după ce se răvi prohodul, bătrânul preot privi cu marea a creștinii din jur, dar nu le zise nimic. Ici lor, nici bătrânei, nici Mariei.

Se apropie de mort, îl binecuvântă — aer parca a rămas o cruce de argint, după binecuvântare, și-i zise: „Să dormi în

pace frate Nonuț.“ Apoi de-odată dispăru bătrânul cu întreaga suită, cu Nonuț cu tot....

Aici preotul se deșteptă și se gândi mereu la visul acesta până Duminecă după amiază, când aveau să-l îngroape pe Nonuț.

Și cu cât se gândia mai mult, cu atât înțelegea mai bine rostul închipuirii sale. În sufletul lui se făcu pace, și știu cum are să urmeze la înmormântare.

Eră Duminecă și de bună seamă oamenii vor veni în număr mare la mort. Aici are el să le deie, cu multă bunăvoință, învățături mari pentru viață. Și-a luat ornatele, și-a luat cartea și a plecat însoțit de cantor și de criznic.

Eră departe până la mort, dar vremea era frumoasă și pe drumul ce șerpuiă pe țărmul vălii sălcile și arinii își scuturaseră frunzele erau vii, și ei mergeau într-o muzică plăcută, într-un foșnet continuu.

Dar nu-i însoțeau alți creștini. De pe dealurile învecinate, din căsile răslățite nu se vedeau alți oameni cari să-și îndrepte pașii către locuința mortului.

Când au ajuns, erau acolo numai bătrâna, fată-sa și două rudeni. Mortul era încă tot pe laviță. Nu fusese cine să-l așeze în sicriu. Abia târziu se aflară doi bărbați, cari să-l pună în căsuța de scânduri vechi, mâncate și innegrite de ploii.

Incepuse prohodul și se apropia vremea să țină predica cea cu atâtea învățături pentru poporul său. Dar oameni nu veniră nici zece. Bătrâna s'a răzimat de sicriu și uda cu lacrimile sale scândurile vechi. În sat departe, în vale se auzia larma Duminecilor, sgomotul de sărbătoare al crismelor. Și atunci într-o clipă de furie preotului îi veni să blasteme. Dar numai pe o clipă. În clipa următoare își aduse aminte de preotul bătrân din vis, care privea cu milă la creștini la toți, și el se mulie, ochii i-se umplură de lacrimi și luă iertăciunile pentru cel mort. Iar în drum spre cimiter se convingea că dintr'un-tâi nu a înțeles visiunea sa, ci acum numai începe să o înțeleagă.

Clopotele începură să cânte, — de data asta mai îndelungat, și Nonuț se cobora cu căsuța lui de scânduri vechi, în pământ, se cobora pe funii.

Preotul ceti deslegarea gropii și zise, în vreme ce inima i-se umplu de-o căldură neobișnuită, „Să dormi în pace frate Nonuț.“ — Și pără atunci că din aer, din păduri, din pământ, ar fi șoptit un singur glas adânc:

„Să doarmă în pace.“

I. Agărbicean.

În urma acestei înțelegeri, Românii au însemnat și întărit cu sigiliile comunale masbatana (memoriul) către sublima Poartă pentru instalarea episcopului bulgar la Ohrida. Sublima Poartă a încuviințat instalarea Episcopului bulgar și alungarea Mitropolitului grec dela Ohrida la Crușova.

Din nenorocire această înfrățire Româno-Bulgară n'a durat mult, din cauza inconsecvenței bulgarilor, cari din fire sunt foarte ingrati față de aliații și binefăcătorii lor.

Primul episcop al bulgarilor a fost Ghenadie,¹⁾ al doilea Natanail,²⁾ al treilea Sinesie,³⁾ și al patrulea Grigorie.

Primii trei episcopi au condus biserica ca adevărați reprezentanți a lui Hristos, propovăduind pacea și dragostea creștinească.

Cât timp au păstorit acești trei episcopi înțelegerea frățească dintre Români și Bulgari a durat; cu venirea însă celui de-al patrulea episcop, Grigorie, lucrurile s'au schimbat cu desăvârșire; o mare desbinare și dușmănie s'a făcut între români și bulgari din cauza acestui Episcop, care căută cu forța să introducă limba bulgară în școlile și bisericile românești. — Românii au respins cu înverșunare această pretenție, absurdă a episcopului Grigorie, protestând la autoritățile turcești, că episcopul Grigorie cu dela sine putere nu le permite a se sluji în biserici și școli în limba românească, și amenință cu închiderea lor. După multe lupte și sacrificii, Românii au rupt cu desăvârșire ori-ce legătură cu acest episcop vrășmaș românismului.

Ca simplu cronicar voi reproduce tot ce am găsit notat în condica bisericească ca să se știe de frații mei, cât de periculoși sunt slavii, dacă ne vom supune bisericii lor.

Un român macedonean.

† **Ioan Rusu Șirianu.** Unul dintre jurnaliștii nostri de valoare, care și-a închinat întreagă viața publicisticii, s'a stins, zilele acestea la București, în vrâstă de abia 45 ani. Russu Șirianu s'a ridicat, pe baza hărniciei sale între șirurile dintâi ale luptătorilor nostri naționali.

Autodidact, a făcut ucenicia de jurnalist în țară, însușindu-și limbajul limpede, care era semnul caracteristic al scrisului său. Vine apoi la „Tribuna“ din Sibiu, unde lucrează alături de Slavici, Brote, Coșbuc, Albin și alții, înființând cea dintâi foaie populară la noi „Foaia poporului“. E întemeietorul „Tribunei poporului“, „Tribuna“ de azi — din Arad și numele lui e legat de toate mișcările mai de seamă a celor din urmă două decenii. A fost ales deputat în Cameră, reprezentând cercul Boroșineului;

¹⁾ Episcopul Genadie era de origine română din Ohrida. — Înainte de a lua shima monahală a fost preot la biserica românească Sf. Nicolae sub numele de Popa Gheorghie. Acest episcop a fost bunul fostului Ministru al Bulgariei Genadief, care actualmente este șeful Stambuloviștilor.

²⁾ Natanail era de origine român din Basarabia foarte cult și blând, având o înfățișare impozantă. Când a făcut prima vizită canonică la Români a slujit la amândouăle biserici în limba românească, ținând și o mică predică tot în românește. A dat câteva ajutoare pentru elevii săraci, îndemnându-i a se instrui în limba lor.

³⁾ Episcopul Sinesie era de origine bulgar dar, ca om cult, cât a păstorit la Ohrida nu s'a atins de instituțiile românești.

a suferit temniță în repetite rânduri pentru articole politice. Chiar și acum erau în curgere două procese asupra-i, cari îl amenințau cu osândă.

Russu-Șirianul, în afară de numeroase articole de gazetă, s'a îndetecnicit și cu literatura frumoasă publicând un volum de nuvele „Moara din vale“, (1893) și impresii din călătoria sa în Italia „La Roma“ (1903) Una dintre lucrările sale mai însemnate „Românii din statul ungar“ (1905), a fost premiată de Academia română. Pentru studiul său istoric „Jobăgia“ (1908) i-s'a făcut proces de „agitație“.

Odihnească în pace!

DI GOGA — polemistul. — În anul 222 al „Luptei“ apretiatul poet di Goga, răspunzând la declarația anonimă a universitarilor din Viena — se năpustește într'un mod foarte puțin convins și, mai ales, foarte puțin poetic, asupra dlui N. Iorga.

D-sa e în convingerea, că declarația anonimă dela Viena este rodul școlii d-lui Iorga și pornind din această convingere subiectivă își descarcă tot magazinul de cuvinte grele și veninoase, cari nu sunt demne de autorul, pe care chiar dl Iorga l-a ridicat mai întâi pe scut, consacrandu-l de „poet al pătimirii noastre“.

E riscat a publica astfel de lucruri la adresa unui om de talia dlui N. Iorga, chiar și când autorul lor ar semnă: Octavian Goga. Și e riscat cu atât mai mult, cu cât toată suflarea românească dela noi a urmărit cu adevărată însuflețire tot ce s'a scris din partea dlui Iorga. Di Goga își primejduiește foarte mult reputația și numbul de poet, când încearcă să se măsoare cu un uriaș, care singur a creat întregul curent literar de azi, ridicându-l, cu de-a sila, și pe dl Goga, într'o înălțime prea de tot mare.

Spiritul de amărăciune, în care dl Iorga ne desvăluie toată putrețunea din regat este o dovadă tot așa de eclatantă despre dragostea lui de neam și de țară, cum ar fi de pildă, versurile idealiste ale celui mai vizionar trubadur.

Să rămână fie care în cercul său de creațiune, și poetul (bine a spus-o dl Maiorescu!) să nu să erigeze de critic, și mai ales nu față de oameni, cari li sunt superiori și cari se bucurau de simpatiile românimii și a străinătății, pe vremuri când dl Goga abia gănguia în cele dintâi scutece literare.

Face rău dl Goga, când la plecarea în străinătate, lasă în urmă-i un document așa de puțin poetic și așa de arbitrar.

Noi, cari am scris tetdeaua elogiului la adresa dlui Goga și sperăm să mai scriem și cu prilejul volumelor viitoare, nu putem spune, în fața acestei polemice nenorocite, decât: „Ne pare foarte rău, domnule Goga!“.

Cătră iubiții nostri cetitori!

Din darul lui Dumnezeu intrăm în anul al XX-lea. De obicei o foaie care a ajuns această vrâstă, trebuie să fie și cetită și bine sprijinită.

N'am putea spune că scrisesele noastre nu se bagă în seamă și că cetitorii nu urmăresc cu destul interes cele ce publicăm.

Avem atâtea dovezi de aderință și atâtea scrisori de îmbărbătare.

Dar nu de acestea ne trebuie nouă. Noi am dori să n'avem nici o datorie și nici un datornic. Năcazul e, că avem de amândouă. Și dacă ne bucurăm și noi azi când scriem în fruntea foii anul al XX-lea ne doare, că nu putem face nici un pas înainte.

Ni se cere să apărem de mai multe ori, unii cer să apărem zilnic, să reducem prețul de abonament, să dăm suplimente de predică, să dăm o mai mare dezvoltare părții literare, și multe altele. Toate le-am face bucuroși, dacă mai ales n'am vedea registrele administrațiunii pline cu restanții de zeci de mii.

De aceea să ni-se îngăduie o vorbă sinceră la începutul unui nou an. Toți ceice ne iubesc și doresc progresul nostru să-și achite restanțiile și plătească abonamentul înainte, iar aceia, cărora foaia noastră li spre greutate trimite-o înapoi. În chipul acestu ni-ar face un bun serviciu și unii și ceilalți. Și frații preoți, cărora mai ales le adresăm aceste șire, au ajuns în situația de a putea să ne ajute.

Și noi o și cerem și o și așteptăm.

Noutăți.

Rescumpărarea felicitărilor. Ne apropiem de Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului și Anului Nou, când fiecare grăbește ași talmăci unui prietin, ori patron, ori rudenie, „cineștile sale felicitări“, împreună cu „cele mai călduroase urări de fericire“. Dar năcazul e, că felicitările aceste nesfârșite costă parale multe, foarte multe, cari ieșite odată din buzunarul nostru nu mai revin. De ce nu ni-am putea rescumpăra aceste felicitări în favorul cutăre instituțiuni umanitare ori culturale, de care avem și în Blaj o mulțime! Noi n'avem de ale cuvinte de a recomanda fie cui răscumpărarea felicitărilor.

Din Arhidieceză. Concurse cu terminul de 15 Ian. 1910 se escrie concurs pentru completarea parohiei Almașul-mare din trac-tul Almașului Venitul 574 cor. — iar întregirea dela stat ar fi 1026 cor. — iar până la 31 Ianuar 1910 pentru completarea parohiei Straja din protopopiatul Sebeș. Venitul congrual 509 cor. 82 fil. — Până la 10 Ian. 1910 e de ocupat stațiunea docentală împreună cu cantoratal din parohia gr-cat. Făgăraș în vicariatul Făgărașului, — iar până la 15 n. stațiunea cantor-docentală din parohia gr-cat. Telecul-român în districtul protopopesc al Reghinului, — și stațiunea cantor-docentală din parohia gr-cat. Găvrășul-român, în districtul protopopesc al Cojocnei.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru „Monumentul“ biser. noastre ridicat în 6 mai st. n. a contribuit: Candin Guș 16 cor. On. preot Teodor Dușa cu soția Susana 12 c. N. Vărmagă cu soția 160 fil. — Vărmagă, —40 fil. Ana Stănilă 2 c. M. Stănilă 2 c. Iosif Glodeiu 1 c. I. Stănilă 2 c. G. Gligor 1 c. G. Sârbu 1 c. P. B. — 1 cor. C. Câmpian 1 c. C. Lița Zaharie 1 c. Fil. Plăcinta—40 fil. Sandu —20 fil. St. Hamăș

2 c. P. Bireuț 1 c. Sus. Popoviciu 1 c. N. C. Guș 1 c. G. Fica 1 c. Fil. C. L. Todosiu 4 c. N. Florea 2 c. Cătălina 1 c. Ios. Andreiu 1 c. Elena — 80 fil. Măr. L. Petru — 40 fil. Părăstia 1. Ion 2 c. V. Câmpian 1. Gligor 2 c. Pamf. Bărsan birău cu soția 4 c. Culița Dușa 2 c. N. Câmpian 1. c. Vas. I. Cioban 1 c. Măr. Dușa presc. 2 c. Timu cu familia din Zlatna 4 c. Duroaie 1 c. Frăsina — 20 fil. G. Buciuman 1 c. Gornic. Boanda cu soția 3 c. Măr. Groza 1 c. Dochța 1 c. Ouu I. Gavril 1 c. Cu totul 82 cor. Pentru „Colecta“ bisericii nouă (care se va edifică în a. viitor) care colectă de azi încolo e deschisă pentru toate inimile creștine, bune și religioase, a contribuit: On. Teodor Dușa cu soția Susana ca inițiatorii „Colectei“ 133 c. Măr. Bot. 3 c. Măr. I. Gligor 6 c. Iacob cantor 2 c. Dionis Câmpian 2 c. Mart. Bonda — 40 fil. Vărv. Câmpian — 40 fil. Măgdalina — 20 fil. Mărina Pușcău din slujit și e gr. or. 30 c. Ana Stănilă din slujit 12 c. Candin Guș 4 c. și Raveca din Almaș 2 c. cu totul 193 cor. și 47 fil. care sunt depuși la „Zlăgneana“ în Zlatna spre scopul indicat. Membrii comunității „urbariali“ au dat pădure gratis de 53 stângini la arderea cărămizii, mai mulți săteni și încă mulți gr. or. au adus 27 stângini gratis pentru cărămizi, cari sunt arse, dintre aceștia On. preot T. Dușa a adus 9 stângini. Apoi la ridicatul „cuptoarelor“ de cărămizi au ajutat 43 oameni gratis. On. preot T. Dușa a adus apa și năsipul necesar la facerea a 66.500 cărămizi gratis, ba a dat mâncare și aldămaș atât le cei-ce au adus stângini cât la lucrătorii de sus, tot gratis. Pentru aceste binefaceri deci în numele curatoratului și poporului se dă profundă mulțămintă. Pătrângenii la 25 Septembrie 1909, Nicolau Plăciută, curator I. și vice cantor gr. cat.

Biserica dela Ciuj. Suntem informați, că din colectele bisericilor din Arhidieceză, prima mie de coroane s'a depus deja spre fructificare. A doua va urma în curând. Cele multe înainte.

Cunună eternă pe mormântul lui Dr. A. Bunea. Elevii clasei a VI-a dela gimnaziul nostru au contribuit din acest trist prilej pentru „Masa studenților“ Cor. 46-10 fil. și anume: Trifan T. 2 cor. Albu E. David M. David I. Desmirean V. Felderean E. Groze I. Hârșian A. Horvat A. Ilieș I. Ișan E. Irhaș A. Iubaș C. Păcurar G. Pădurean G. Pascu E. Popa G. Popa Isaia Popovici T. Radu C. Rus A. Săcărean V. Sârbu M. Șerban L. Vilt F. Voicu N. Zehan V. câte 1 cor. Bianu V. Horga V. câte 70 fil. Bulicrea A. Feneșan P. Floria A. Metea I. Pantea Ș. Pintican I. Rău I. Rațiu N. Târziu Ioan Timariu I. Vlad E., câte 60 fil. Almășan V. Braniște V. Cosma N. Drăgan V. Florea T. Gruția T. Leșnican L. Mărian V. Moldovan V. Muntean N. Mureșan T. Opreșiu I. Popa T. Socol S. Stăvanu N. Ștef. Zah. Vlăssa B. Voda P. Vicu E. Suciu C. câte 50 fil. Al. Ciura prof. de clasă

Știri literare. În „Convorbirile literare“ pe Noemvrie dl. Tzigara Samurcaș publică o recenzie foarte elogioasă asupra scrierii „Aus Rumänien a E. S. Arhiepiscopului Netzhammer din București“... rar numai s'a scris într-o altă limbă decât a noastră o carte asupra României, în care să se oglindească o mai leală obiectivitate și o mai sinceră simpatie, decât în cartea E. S. Netzhammer. Izvorite într-o perfectă familizare cu neamul și țara

noastră, descrierile șefului bis. cat. sunt atât de documentate, iar aprecierile sale atât de firești, încât de cele mai de multe ori și le-ar putea însuși cu onoare chiar cel mai bun fiu al țării. Chiar și în domeniul religios, în care credințele autorului sunt diferite de ale poporului ce descrie, nu avem nici o apreciere neplăcută de înregistrat. Iată câteva linii din scrisesele dlui Samurcaș. Pentru cunoșcătorii limbei germane recomandăm foarte călduros opera Arhiepiscopului de București. — Asupra volumului, „In clasa cultă“ a preținului și colaboratului nostru Ion Agârbiceanu „Foaia Diecezană“ dela Caransebeș publică în loc de frunte o dare de samă foarte favorabilă, numind pe autorul acestui volum de nuvele „cel mai mare prozator pe care ni l'a dat Ardealul.“ Suntem foarte veseli de aceste elogii binemeritate.

— În editura tipografii „Neamul românesc“ a apărut un frumos volum de peste 300 pagini cuprinzând *Poesii* de ale scriitorilor din epoca unirii Principatelor române. Sunt poezii de Depărățan, Orășan, M. Zamfirescu, Nicoleanu, Melidon, Sion, N. Istrati, Tautu, Dăscălescu și dela noi poetul Ioan A. Lăpădatu. Volumului îi premerge o scurtă notiță bibliografică, referitoare la autorii, cuprinși în această colecție. Prețul 1.50 cor. — Sub pseudonimul Delapeșica, un priceput folclorist publică un volum de *Poesii poporane*, pe care le împarte în trei părți, a tinerilor, a fetelor și chiuituri. Volumul acesta e partea primă a unei colecțiuni de literatură poporană. Vor urmă povești, glume jocuri de copii, datine, descântece ș. a. N'ar fi stricat, credem un mic vocabular de cuvinte dialectale. — Dl. Horia Petra Petrescu a retipărit în broșură un prețios și interesant tractat de *Artă, morală și cultură* scris de prof. univ. Volkert din Lipsa, și tradus de dsa și publicat mai întâi în „Gazeta“. Recomandăm cu toată căldura acest frumos studiu, ales pentru adevăratele legături, ce arată că trebuie să fie între arta adevărată și morală. Se poate procura dela traducător din Felfeldea p. Ujegyház. Costă 45 fil.

Întru amintirea can. Dr. Bunea. Primum dela Valenii-de Munte următoarea scrisoare: Onorată Redacție! În Nr. 49 din 18 crt. al ziarului Dvoastre vedem publicându-se o notiță a pâr. protopop Ariton M. Popa, cu privire la tipărirea într'un volum a tot ce s'a scris despre caonicul Aug. Bunea, dela moartea sa. Vă aducem prin aceasta la cunoștință că un asemenea volum se tipărește în editura tipografiei „Neamul Românesc“ și că în curând îl vom pune la dispoziția publicului. El se tipărește sub conducerea dlui profesor N. Iorga și va cuprinde articolele comemorative a întregii Prese românești descrierea înmormântării cu discursurile ținute, telegramele de condolențe, ședința Camerei române cu privire la aceasta, și câte-va din cuvântările lui Aug. Bunea. Vă rugăm a aduce aceasta la cunoștința cetitorilor Dvoastre și a primi încredințarea considerațiunei ce vă păstrăm. „Neamul Românesc“ soc. coop pe acțiuni. — Iară dela Comloș ni se scrie: Azi în 26 Dec. st. n. a. c. s'a oficiat în biserică gr-cat. din Comloșul-mare (Banat) la finea Liturghiei, prin M. On. D. Georgiu Muntean paroh-protopop local, un părastas solemn pentru sufletul adormitului în Domnul canonicul Dr. Augustin Bunea. A luat parte la acest părastas inteliginta din loc fără deosebire de confesiune. După finirea părasta-

sului părintele protopop Muntean, până la lacrimi emoționat a ținut o cuvântare comemorativă în limbajul poporului, despre viața și activitatea scumpului nostru în Domnul adormit, prezentându-ni-l ca adevărat luminat preot și mare bărbat al bisericii noastre și neamul românesc, al cărui gol, va trece mult timp până se va putea umplea. La finea vorbirei sale părintele protopop a implorat mila Atotputernicului Dumnezeu, pentru odihna sufletului scumpului în Domnul adormit, la ce toți cei prezenți au erupt în cuvintele: „Dumnezeu să-l ierte!“ Cuvântarea părintelui protopop, a mișcat inimile celor prezenți până la lacrimi. Cântările părastasului le-au executat jalnic corul gr-cat local sub conducerea docentului. Dumnezeu să-l ierte, să-i facă parte cu dreptii! *Valeriu Besu.*

Necrolog † *Teodor Lengyel*, preot în Stremp. a repausat în 9 Decemvrie n. c. în anul al 72-lea al vieții, 47-lea al preoției și căsătoriei după un morb îndelungat suferit cu resignațiune creștinească, provăzută fiind cu ss. sacramente ale moribunzilor — Biserica a perdut în repausatul un preot zelos, poporul român un fiu devotat și societatea o inimă iubitoare

— † *Gavril Muste*, paroh gr. cat. și virilist comitatens, în Corueni, după scurte suferințe și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului în 4 Dec. în al 62-lea an al etății și 37-lea an al preoției.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

Clipe de toamnă. Spre a face din clipele de toamnă o icoană plăcută, un tablou simpatic, care se intereseze pe cetitorul ce trăiește în mijlocul toamnei, trebuie mai ales un stil poetic, o poezie în proză, care se coloreze viu acest tablou, ca se placă nu se plictisească.

C. L. Mai ales idei bunișoare, dar sunt greșeli de ritm și expresiuni absolut neadmisibile, ca „fachiol“ (!), „galfed“ (!) și imagini nereale ca „Cu a ochilor cerneală îți scriem noi scrisoarea“. Strofa din urmă e foarte bună, dar am petrece Paștile în Seghedin de am publica-o.

Poezie cu refren:

Pe-un lucrător înțepenit
Din neaună îl ridică
Departa chiamă la muncit
Un șuer de fabrică.

La groapă-l duc. În urma lui
Pășeste o ceată mică.
Un dâmb.. O cruce.. Spre șosea
Un șuer de fabrică.

Cum nu s'ar fi întâmplat nimic
Pe lume noaptea pică,
În depărtări mai sună vag
Un șuer de fabrică.

Cunoaștem poezia aceasta bunișoară, cu miros de socialism. Dar nu e scrisă de D-ta, ci de *Traian Mihaiu*. A trimite sub marca proprie un product străin e un act de *mare necuviință literară* — și cu alt prilej îți vom publica și numele.

Mamele cari au să nască

afă un nutremânt sănătos și întăritor în

La cumpă, aera Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui cott: Pescarul

Emulziunea-SCOTT

făcută din ulei de ficat de pește. Efectul ei surprinzător de bun să observă numai decât. O probă cât de mică te va convinge despre adevăratăta lucrului.

În timpul lăptării — Emulziunea SCOTT — ferește pe mamă de slăbire — produce lapte de ajuns și copilului îi dă o față rumenă.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă!
Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

== Să capătă în toate apotecele. ==

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

17

Lui Dumnezeu i-s'a făcut milă de şovăirea omenirii, i-a arătat deci însuş cărarea spre iertarea păcatelor.

Împrejurarea, că în veacul al XIII. se află chiar un săbör (Săbörul Lateran IV în 1215 sub Inocenţiu III), în care se accentuează şi porunceşte expres mărturisirea şi cuminecarea *cel puţin odată pe an*, — nu înseamnă, că penitenţa numai atunci s'ar fi introdus, ci numai îngrijirea de mamă a bisericii, care stăruieşte să reîmprospeteze zelul scăzut al creştinilor, cari în primele veacuri se mărturiseau şi cuminecau mult mai des, ba chiar zilnic; — mai ales pe vremea, când cei prezenţi la slujbă se şi cuminecau întotdeauna, şi duceau Sf. Cuminecătură şi acasă celor bolnavi.

De altcum istoria are nenumărate dovezi despre penitenţă în ori care veac.

Pentru cei ce susţin, că în veacul al V-lea ori cel puţin al VI-lea s'ar fi sters penitenţa, provocându-se în specie la Sf. Leone, biserica le citează ordinul Sftului Leone, care zice: Oprese, ca cineva să poftască mărturisire publică, amănuşită, care ar face-o păcătoşii despre toate păcatele lor scrise pe hârtie; căci e *destul a descoperi preotului păcatele în spovada secretă* (Epist. 136. ad. Ep. Campan).

Că anume ce putere misterioasă zace în penitenţă, nici nu prea avem lipsă să vedim. Societatea omenească, în care înfloresc penitenţa vorbeşte îndestul.

Biserica anglicană nutreşte exprese simpatii pentru taina penitenţii. În 1868 d. p. sunt 483, iar în 1877 dejă 800 de „păstori“ reformaţi, cari petiţionează la parlamentul englez (!?) introducerea *prin lege (!)* a mărturisirii.

Gânditori mari, ca: Leibnitz, Hallam scriitor englez, apoi englezul Steffens şi foarte mulţi alţi luminaţi mireni şi predicatori protestanţi vădesc anume tendinţa „reformatorilor“ spre totala reprimire a penitenţii în sensul ei adevărat.

Ca un grav acord final, urmeze aci declararea lui Pestalozzi: „Mărturisirea ascunde în sine mari forţe, cari sunt apte pentru creşterea popoarelor. Reformaţiunea a desfăcut copcia, care legă pe popor de păstorul său sufletesc şi n'avem ce negă, că *condiţiunea fundamentală* a păstoririi, care înseamnă: *cunoaşterea stării sufletesti a credincioşilor*, — prin încetarea mărturisirii — mereu tot scade, şi cu ea şi relaţiunea intimă sufletească dintre preoţi („reformaţi“) şi credincioşi. Preoţii (aceştia astfel) devin în mare parte predicatori erudiţi, pe cari poporul nu-i pricepe şi chiar de aceea şi râde fiecine“.

La dreptul vorbind, nu voim să credem, că protestanţii dintru început n'ar fi prevăzut miseriile, cari vor urma din ştergerea penitenţii, mai în curund presupunem, că încetarea penitenţii genuine a fost mai mult un rău ne aşteptat, provocat de logica strânsă îndată ce au decretat preoţia universală.

Doar Luther dimpreună cu soţii face totul pentru păstrarea penitenţii; câtă unde odată preoţia e nimicită, acolo vrând-nevrând apun şi mijloacele harului dumnezeesc, deci — şi penitenţa.

Încă o smerită întrebare!

Ce rost mai are preot a protestantă şi preste tot protestantismul ca confesiune; ce lipsă are poporul să-şi mai susţie cu jertfe, — mai mici ori mai mari, nu alterează — *păstori*, când aceştia au părăsit adevăratele două postulate cardinale, rostul lipsei de preoţi în lume: jertfa dumnezească, ca mijlocitoare între Dumnezeu şi om; şi scaunul penitenţiar? — Cine va răspunde aci, a deslegat în mare parte greutăţile protestantismului şi va dovedi totodată baremi în parte: dreptul lui de existenţă.

Botezul şi Euharistia (Cina Domnului) *le-au reţinut*, deşi nelogic după principiile lor, — dar se înţelege, numai în sensul general, ce-l atribuiesc preste tot sacramentelor; — adecă numai ca semne comemorative, fără valoare absolută şi infalibilă (ex opere operata), cari ar produce înşişi harul prin simpla aplicare a ritului prescrip.

Despre „mir“ ce să grăim? Dacă nici botezul nu l-au înţeles şi tâlcuit după vrednicie, — mirul cu atât mai puţin.

Pe cât de nenorocită a fost apunerea penitenţii. — pe atât de bolnavă în urmări a fost şi părăsirea interesului propriu al Euharistiei.

Că în detalii ce-au susţinut „reformatorii“ despre această taină, am expus deja. — Aci voim numai să insistăm asupra faptului, că porunca Mântuitorului referitoare la cuminecarea proprie e atât de clară, încât nu încapă îndoială.

Mântuitorul, care cu puţină vreme înainte instituirii S. Euharistiei, a saturat sute de oameni cu numai 5 pâni aşa, că fă rămele rămase în urmă mai făceau 12 coşuri pline — şi a făcut multime de alte minuni, pe cari apostolul Ioan nu birueşte să le însemne pe toate în evangeliul său (v. Ioan XXI. 25): — promite solemn euharistia, când zice: Pânea, pe care eu o voi da vouă, e carnea mea pentru viaţa lumii... amin, amin zic vouă, de nu veţi mânca carnea Fiului Omeneşc şi nu veţi bea sângele lui, nu veţi avea viaţă întru voi. Celce mănâncă carnea mea şi bea sângele meu, are viaţa vecilor şi eu îl voi trezi pe el în ziua de apoi (Ioan VI, 52—59).

Apostolii încă s'au îndoit la început, ba s'au chiar scandalizat, — dar Mântuitorul nu-şi retrage cuvintele, ci îi întăreşte pe ucenici în credinţă. Deja la cina de pe urmă, apostolii nu se mai îndoiesc, ci cred cu umilinţă cuvintele euharistice: Acesta este corpul meu... acesta este sângele meu... aceasta să o faceţi întru pomenirea mea, — şi iasă cu misterul în lume, iar după dâuşii întreaga tradiţiune creştinească, după oum vedesc şi locurile clasice din Iustin, Ireneu scl, dejă în primele trei veacuri; începând dela icoanele catacombelor de-arândul veacurilor până la reformaţiune şi mai departe. Toate liturgiile fragmentare orientale şi apusene au conscrierea cu credinţa în prezenţa reală. Tot astfel cred şi Sfinţii Părinţi fără excepţiune,

mai vartos cei din primele patru veacuri, înainte cărora se închină şi protestanţii, ori cel puţin Calvin.

Şi aci o nostimă graţitudine de părerii între protestanţi: Luther recunoaşte „prezenţa“, dar numai în momentul cuminecării şi în modul „comparaţiuni“ (va să zică: creştinul cuminecându-se primeşte şi pe „Hristos“ dar şi „pâne“); — deja Calvin degradează Euharistia la simplă „prezenţă morală“, dar şi aceea numai pe seama celor predestinaţi; — iar: Zwingli nu recunoaşte din Sf. Euharistie, decât un semn comun, cum i-ai zice o: lozincă creştinească, un semn distinctiv în înţelesul „moderniştilor“.

Va fi destul să observăm aci în treacă, că această „îngerească pâne“ a produs în biserică tot ce-a fost oarecândva gingaş, frumos, curat, însufleţit şi iubitor de Dumnezeu. — Dela martirii şi fecioareie curate ale începutului până la sfinţenia Părinţilor; până la marile opere de caritate mondială, cu care unic şi numai adevărata biserică creştinească se poate mândri; — până la cultura modernă a omenimii superioare, până la sfinţii Franciştii; până la toate ordurile monahale, până la acele vergure şi suflete de jertfă înălţătoare, cari în cursul veacurilor şi-au îngropat şi-şi îngroapă zilele chinuite şi nopţile pironite priveghind la patul celor molipsiţi şi amărâţi ai lumii; până la misiionarii din fundul Africeii şi insulele sălbatice şi pana la recioria vecinică ori cel puţin: până la multele abnegări şi îndurări ale preoşimii drept credincioase. Toată lumea aleasă a preţuit şi preţuieşte acest nutremânt dumnezeesc fără păreche.

Un sf, Toma, un sf. Bonaventura, un Dante, un Corneille, un Racine scl. îl preamăresc intenţionat; îl tâlcuiesc apoi şi-l apără învaţaţi ca: Iustin, Chrisostom, Augustin, şi toată ceata urmaşilor până la Bossuet şi Malebranche; — arhitecţii de prima forţă îi ridică arcade strălucite în biserici cu turnuri înalte spre cer şi împodobite cu picturi, cu toată opera geniului unui Leonardo da Vinci, unui Raphael, unui Michel Angelo. Soldaţi, cari în veci nu s'au plecat înainte altora ca Conde scl. îşi pleacă umilit fruntea înainte lui.

Ce sarbedă apare faţă de acestea „Cina Domnului“ a protestanţilor!

Pe aceea bază absurdă, pe care au părăsit aceştia celealalte sacramente, puteau părăsi şi Euharistia.

Accentul poruncitor al vremii însă şi scopul lor de-a există cumva — ori cum, pe orice titlu, numai să-şi aibă titlul de sectă religioasă în popor — a re-lamat reţinerea Euharistiei, şi astfel au păstrat-o în forma ridicolă a Cinei Domnului.

Un lucru mai sec, decât acesta, nici că se putea!

Din nou punem întrebarea, că dacă odată n-au consacrat adevărata, ce rost prea mare are preoşimea protestantă. O sectă rigidă, ca a protestanţilor, fără putere preoţească de-a sfinţi, fără căldură dumnezească şi fără intimă credinţă: şi-ar fi putut-o şi şi-ar putea-o credincioşii asigura mai ieftin, — Căci pentru a observa o religione fără multă responsabilitate, laxă

morală și comodă pe întreg terenul: Sigur nime n'ar avea lipsă: nici de biserică, nici de predicatori (V. Horányi Felsöbb. kath. elemei p. 101).

Zău, tãman așa stau ca frații noștri protestanți.

Indulgințele, de sine înțeles, ei nu le cunosc, precum nu cunosc nici purgatorul.

(Va urmã.)

Bibliografie.

A apãrut:

1. Teologia dogmaticã fundamentalã de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștinã* fco. 5·3·00

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5·30

2. Teologia dogmaticã Specialã.

vol. I. *Dumnezeu Teol. sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7·30 cor

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7·30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Președintele Congresului Arhiepiscopesc e permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericesti pentru bibliotecii. — Sã aflã de vânzare la Librãria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Principii morale sau etice ale religiunii creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de Dr. Vasile Suciu, prof. de sf. teologie și de religione la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericesti. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librãria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 160+10 fill. porto. Sã aflã de vânzare la Librãria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj

Istoria Patriei

pentru școalele populare

de *Ioșif Marian*, învãțãtor gr.-cat. aprobatã de Ministrul de culte și instrucțiune publicã cu Nr. minist. 112483 din 17 Noemvrie 1909. Prețul 80 fill. Sã aflã de vânzare în Librãria Sem. teol. din Balázsfalva—Blaj.

Abecedar și carte de oetire maghiarã pentru clasa a II a școlii primare cu limba de propunere romãnã. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucratã dupã noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Prețul 50 filleri.

Sumã. — Nr. 24 cu urmãtorul
— Dr. A. Bunea. — D.
— Dr. A. Bunea, recunoscutul (poezie).
— Dr. A. Bunea, O convorbire cu Dr. A.
Bunea. — A. Esca, Sonet (poezie). — Aurelia Pop. Poveste (poezie). — Vidu Rusmin, În teamã (poezie). — Caton Theodorian, Bolnavul dela Nr. 3. — Vasile Stoica, Departe (poezie). — P. Dulfu, Frumoasã ești o țarã (poezie). — Em. Gãrleanu, Pe Bistrița,

la vale. — Vasile Stoica, O, n'asculta (poezie). G. Bogdan-Daicã, Cronicã teatralã: „Rãzvan și Vidra”. — S. Bornemisa, Reverie (poezie). — Dãri de seamã: Sextil Pușcariu: Cinci ani de mișcare literarã (1902-1906) (I. Duma). Caton Theodorian: Calea sufletului (Oct. C. Tãslãuanu). Tudor Pamfile: Graiul vremurilor (E. Hodoș). — Cronicã: Teatrul național (G. B.-D). Casa ziarului „Tribuna”. Pãțania lui Bode. Școala de arte frumoase din București. „Cercul Romãnilor de peste Munți”. † Petre Ciorogariu. Seraltele literare și artistice ale Asociației. Noul episcop al Caransebeșului. Știri. — Posta Redacției. — Ilustrațiuni: Dr. A. Bunea. Dr. A. Bunea pe catafalc. Trei prietini: Andreiu Bãrseanu, N. Iorga și Dr. A. Bunea. Casa ziarului „Tribuna”.

Biblioteca pentru tați sãrbãto-rește jubileul a 500 de numere apãrute pãnã acum E un jubileu rar, nu numai la noi în țarã unde nici o altã publicație literarã similarã n'a ajuns sã înregistreze succese așa de frumoase, dar chiar în strãinãtate, în țãrile cu o mișcare literarã neînsemnat mai importantã ca cea dela noi.

Cine nu și aduce aminte de începuturile șovãitoare ale acestei bibliotecii? Eșitã din inițiativa talentului și harnicului muncitor pe ogorul literaturii romãne Dumitru Stãncescu și cu concursul fostei case editoare Carol Müller, primul număr al ei a apãrut acum treisprezece ani, fiind întâmpinat cu o vie simpatie în toate cercurile literare. Rând pe rând s'au publicat apoi numãroase scrieri originale romãnești și traduceri de pe capodoperile literaturilor strãine.

Au venit apoi vremuri grele, nu numai pentru „Biblioteca pentru Toți” dar pentru literatura romãneascã în genere. O crizã literarã complectã a tăiat avânturile editorilor și ani de zile ogorul literaturii romãne a fost pustiu. Lipsa de cetitori a ucis toate publicațiile mai de seamã de pe vremea aceea și scriitorii — mulți puțini câți îi aveam — au fost împrãștiãți în cercuri de activitate strãine preocupãțiunilor literare. „Biblioteca pentru Toți” s'a resimțit și ea de aceastã crizã și timp de trei-patru ani a dus o viață penibilã, fiind gata sã înceteze dupã cum încetase colecția Șaraga din Iași, Biblioteca de popularizare a lui Samitca din Craiova și alte publicațiuni.

În timpul acesta „Biblioteca pentru Toți” trece în proprietatea cunoscutului librar bucureștean L. Alcalay, care se hotãrãște sã o continue, cu orice sacrificii. Seria între-

ruptã pentru cãtva timp, e reluatã. Edițiile forțamente erau restrãnse și câștigul nul. Noua casã editoare merge însã înainte în speranța unor vremi mai bune.

Și aceste vremi mai bune au venit în adevãr sã încununeze stãruințele editorului și sã-l rãsplãteascã de sacrificiile însemnate fãcute. Înconjurându-se de colaboratori entuziaști și pricepuți, alegând cu îngrijire lucrãrile și publicându-le la intervale fixe, fãrã a țineã socotealã de numãrul mic al cetitorilor „Biblioteca pentru Toți” s'a introdus încetul cu încetul în masele mari de cititori devenind lectura lor de predilecție. O nouã viață începe pentru mișcarea literarã romãnã, un nou impuls spre cetit datorit într'o mãsurã oarecare și „Bibliotecii pentru Toți” care cea dintãi a știut sã iasã victorioasã din criza de acum cãțiva ani.

A mai vorbi de starea de prosperitate a Bibliotecii în timpurile de fãțã, credem, cã e de prisos. Cine nu știe cã fiecare volum nou al acestei publicații e luat aproape cu asalt de cetitori. Cine nu știe cã ea a pãtruns adãnc în toate straturile de cetitori cã își are cetitorii ei proprii care o susțin în mersul ei victorios.

De astfel, succesul acesta nu trebuie sã ne mire. Afarã de cunoscuta publicație a lui Reklam din Lipsca nu cunoaștem multe biblioteci similare mai bogate și mai complete ca aceasta. În numerele ei au apãrut capodoperile literaturii naționale, tot ce s'a scris mai frumos în timpurile vechi și moderne. Au apãrut apoi toate perlele literaturii strãine, traduse cu îngrijire de literați cunoscuți.

Scrieri de toate genurile, pentru toate categoriile de cititori și pentru toate vrãstele au apãrut rând pe rând și au fãcut din „Biblioteca pentru Toți” o adevãratã enciclopedie popularã care poate fi consultatã cu folos de oricine.

Numãrul 500 apãrut, cuprinde o serie de biografii și portrete ale scriitorilor vechi romãni: Enachița Vacãrescu, Veniamin Costachi, Anton Pann, Const. Negruzi, Const. Carp și Antioh Cantemir, de d. Th. Speranța.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruitiã.

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I Blaj.

(35) 1-?

Prima pepinerie de viță de vie pe Târnava.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritabilitatea speciei.

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află epistole de recunoștință din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.

(57) 8-20

Mașini de cusut

CADOURI DE CRĂCIUN

Oswald Schaffendt

BLAJ.

(66) 2-3

Rechizite de masă.

Vase de aluminiu

Aranjamente de culină

(64) 4-5

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr.-cat. din Tușin (Tuson, u. p. Uzdi-Szt. Péter Kolozs megye), prin aceasta să recearcă să-și na înteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 cor. adică treisute cor. la curatoratul parohiei gr.-cat. din Tușin cel mult până la 1 Februarie 1910 la 12 oare a. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor lua în conziderare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 12 Septemvrie 1909 sub Nrul 6869 se pot studiă zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Tușin între oarele 8-12 a. m. și 2-4 p. m.

Tușin la 3 Decemvrie 1909.

Emiliu Pop
paroh gr.-cat.

Vasile Florea
curator primar.

Sinberger Salamon

prăvălie de manufacturi, modă, coloniale

BLAJ.

Blaj, Noemvrie 1909.

P. T.

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că în încălul propriu de lângă prăvălia mea din Blaj, pentru comoditatea On. public cumpărător, mi-am asortat u despărțământ cu articlii de jucării și ornamente de crăciun, rugându-Vă să binevoii a-l cerceta. Conziderând împrejurările de mai sus, anul acesta m-am provăzut mai bogat cu articlii mai aleși. voind ca și prin asta să satisfac pretențiile On. public.

Rugându-Vă din nou să mă cercetați, sum

cu distinsă stimă:

Sinberger Salamon.

(63) 4-4

Mă rug să cercetați depozitul fără a fi silit să cumpărați!

Se ține încomod, solid, preturi fixe, moderate!

In propr. ul interes.

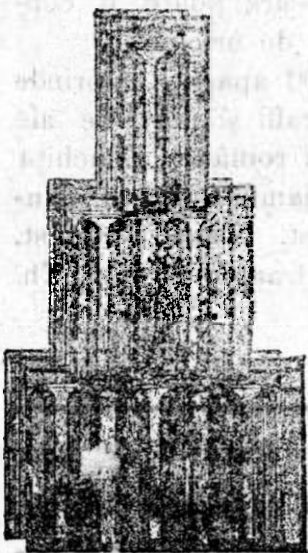
Primește numai țigla BOHN

din Nagyikinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate înferioară pentru că numai

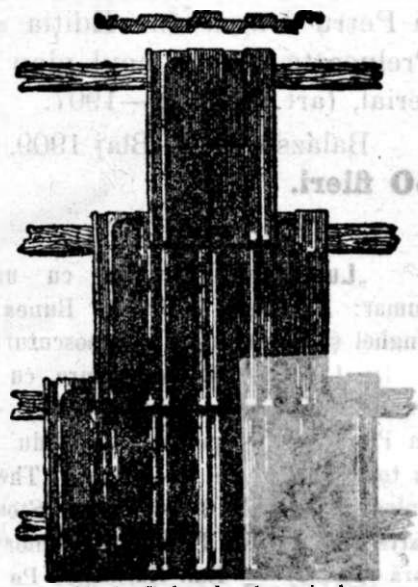
țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mustre și catalog.
Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 21-?

Țigla Bohn de Nagyikinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.